КРЪГЛА МАСА С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

ТЪРГОВИЯТА – НАУЧНО ЗНАНИЕ И БИЗНЕС РЕАЛНОСТ

Сборник с доклади

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ЦЕНОВ" СВИЩОВ

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

доц. д-р Теодора Филипова
доц. д-р Петранка Мидова
доц. д-р Симеонка Петрова
доц. д-р Венцислав Перков
гл. ас. д-р Зоя Иванова
гл. ас. д-р Иван Маринов
докт. Никола Илчев

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Доц. д-р Светослав Илийчовски

Членове:
проф. д-р Анета Денева
проф. д-р Теодора Димитрова
проф. д-р Атанас Атанасов
доц. д-р Теодора Филипова
доц. д-р Петранка Мидова
доц. д-р Симеонка Петрова
доц. д-р Венцислав Перков

ISBN 978-954-23-2005-0

СЪДЪРЖАНИЕ

Катедра „Търговски бизнес“: 30 години обучение, академична мисия и проекции на бъдещето
Доц. д-р Теодора Филипова 5

Пленарни доклади

Новата „реалност“ в търговския бизнес
Проф. д-р Данчо Данчев 32

Омниканалното асортиментно планиране и потребителското поведение
Доц. д-р Симеонка Петрова 42

Някои моменти от развитието на корпоративната социална отговорност
Доц. д-р Иванка Николова 52

Тематично направление: Предприемачество и мениджмънт на ресурсите в търговията

Перспективы производства безопасных продуктов питания в условиях организационно-экономической модернизации предприятий пищевой промышленности Украины
Проф. Наталья Валинкевич, д.э.н. 60

Бранд мениджмънт на търговците на дребно
Доц. д-р Виолета Гълъбова 66

Търговски мениджмънт и аспекти на личността
Доц. д-р Явор Янкулов..... 73

Проблемы и перспективы развития коммерческой деятельности торговых предприятий в Украине
Доц. Ангелина Сотник, к.э.н. 81

Офшорните зони като алтернатива за алокация на капитала
Доц. д-р Донка Желязкова 87
Доц. д-р Михал Стоянов

Текстилната индустрия в България – състояние и перспективи
Доц. д-р Сергей Найденов 93
Докторант Калин Киряков

Дефиниране целите на сектор пчеларство от област Русе
Доц. д-р Любомир Любенов..... 99

Антикризисното управление в процеса на глобалната промяна
Доц. д-р Ирена Емилова 107

Иновации и иновационен процес в търговския бизнес
Доц. д-р Анатолий Асенов 112

Елементи и същност на организацията и организации от публичния сектор
Доц. д-р Христо Сирашки 120

HRM системите в търговските предприятия – ключът за успешно управление
Гл. ас. д-р Зоя Иванова..... 128

Глобален недостиг в търговията с графични карти – фактори и тенденции
Гл. ас. д-р Иван Маринов..... 136

Управленски аспекти на търговията в новата дигитална реалност
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова..... 144

Въздействие от употребата на пестициди в селското стопанство
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева 152

Култура и мениджмънт на ресурсите при търговията с луксозни стоки
Гл. ас. д-р Иво Велинов 159

Предизвикателства пред виртуалното управление на търговския екип
Ас. д-р Надежда Стефанова..... 168

Основные направления развития перспективы „клиенты“ для потребностей стоимостно-ориентированного управления клиентским капиталом
Татьяна Завалий..... 176

Модели на ситуационно лидерство
Синан Пехливанов..... 181

Тематично направление: Иновации и дигитализация в търговията

Cooperation of Business and Science in the Frames of Technology Parks: Cases of Cee Countries
Prof., DSc. Ihor Lishchynskyy 186
Prof., DSc. Mariia Lyzun

Substantiation of Prospects for Trade Development in the Post-Pandemic Period
Doctor of Economic Sciences, Professor, Maryna Baldzhy 195
PhD in Economics, Victoria Odnolko

Start-up проекты в ритейле
Доц. Светлана Бирюченко, к.э.н. 202

Иновации и дигитализация в сектора на търговията
Доц. д-р Искра Пантелеева..... 206

Роля и влияние на изкуствения интелект върху търговията на дребно
Доц. д-р Надежда Димова 214

Завладени от интернет-на-нещата
Доц. д-р Михал Стоянов 220
Гл. ас. д-р Десислава Гроздева

Форми на проявление на дигитализацията на електроенергетиката – икономически аспекти
Доц. д-р Цветелина Ганкова - Иванова 229

Дигитални решения за реализация на земеделска продукция
Доц. д-р Марина Николова 237

„Системните молове“ и дигиталната революция
Доц. д-р Цветнен Цветков 247

Сравнителен анализ на електронната търговия в Европейския съюз
Доц. д-р Маргарита Шопова 251
Гл. ас. д-р Евгени Овчинников

За продоволствието и продоволствената сигурност – от научното знание до бизнес реалността
Доц. д-р Виолета Блажева 259

Изследване на потенциала за развитие на иновативни форми туризъм в България
Доц. д-р Любка Илиева 265
Сиана Спасова

Управление на складовете – процеси, предизвикателства, практики
Гл. ас. д-р Марияна Кътева 272

Марковата активност – индикатор за иновации
Гл. ас. д-р Венцислава Николова-Минкова 279

Пост-кризисното състояние и проблеми на хотелиерския бизнес в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 287

Блокчейн в агробизнеса
Гл. ас. д-р Радка Ненова 293

Дигитални решения в туристическия бизнес
Гл. ас д-р Павлин Павлов 301

Тематично направление:
Моделиране и инвестиционни проекти в търговията

Проектный подход как инструмент реализации политики управлении торгово-обменными операциями
Доц. Мария Плотникова, к.э.н. 306
Доц. Оксана Присяжнюк, к.э.н.

Различни възможности за прогнозиране и планиране на застрахователната дейност
Проф. д-р Росен Тодоров 310

Възможности за определяне на ликвидационната стойност
Доц. д-р Светослав Илийчовски 319

Въздействие на преките чуждестранни инвестиции върху вземанията по лизингови договори – нов бизнес в търговията
Доц. д-р Венцислав Перков 327

Преките чуждестранни инвестиции в икономическите сектори на страната
Доц. д-р Добрин Ганчев 335
Доц. дмн Милена Рачева

Организиране на мърчандайзинговите стокови запаси посредством Economic Order Quantity Model – EOQ
Хон. ас. д-р Светла Атанасова 342

A Model for Internet Payment Systems: Qualitative Risk Assessment
PhD Student Valeriu Cernei 351

Производство и търговия с етерични масла – традиция, бъдеще и здраве
Мая Алексиева 358

Тематично направление: Пазарни проучвания и конкурентоспособност в търговията

Increasing the Competitiveness of Ukrainian and Bulgarian Food Industry Enterprises
Doctor of Economic Sciences, Professor, Maryna Baldzhy 367
Graduate student, Aleksandra Nosachenko

The Trade Sector's Response to the Crisis Caused by the Covid 19 Pandemic
Professor Sreten Ćuzović, PhD 375
Associate Professor Svetlana Sokolov Mladenović, PhD
Đorđe Ćuzović, PhD

Конвергенция между омниканалния ритейлинг, маркетинг и логистика
Доц. д-р Виолета Димитрова 385

Състояние и тенденции на пазара на месо в България
Доц. д-р Петранка Мидова 393

Тенденции в заявителската активност и регистрирането на марки със закрила в България за периода от март 2019 г. до март 2021 г.
Гл. ас. д-р Мариела Димитрова 400

Фрагменти от търговията с хранителни добавки и Covid-19
Гл. ас. д-р Борислав Атанасов 407

Приложение на комуникационни инструменти в хипермаркети „Зора“
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева 413

Регионални аспекти и проблеми на търговията със селскостопанска продукция
д-р Валери Велковски 422

Инвестиционна активност и търговски възможности пред общините от поречието на река Дунав
Гл. ас. д-р Милен Динков 432

Анализ на улова на калкан (Psetta Maxima) в Черно море
Гл. ас. д-р Георги Русенов 439
Доц. д-р Ангелина Иванова
Гл. ас. д-р Мария Янкова
Ас. д-р Василка Кръстева

Здравният туризъм – елемент на продуктовия портфейл на дестинация България
Д-р Кристина Георгиева 443

Проблеми и възможности пред развитието на интермодалния транспорт в България
Докторант Елена Вълчева..... 451

Ценообразуването като конкурентно предимство
Докторант Илияна Дикова..... 459

Дали бъдещето е тук с иновативните 5G технологии в търговията с услуги?
Милан Чернев 466

Футуристичните доставки като конкурентно предимство на WALMART
Милчо Милчев..... 474

Социално-икономическото присъствие на „Загорка“ ад на пазара
Деница Стоянова 480

Тематично направление: Ефективност и социална отговорност в търговията

Съвременни тенденции и предизвикателства в развитието на кооперативната търговия в България
Доц. д-р Бисер Петков..... 489

Кратки бележки по историята за началото на застраховането в България
Проф. д-р Росен Тодоров..... 496

Sustainability Logistics Infrastructure: Conceptual Considerations and Possible Application
Docent, Candidate of Economic Sciences, Alexander Tanichev..... 501

Съвременни аспекти на търговията с пощенски услуги в България
Доц. д-р Теодора Филипова 512

Съвременните потребители, потребителският активизъм и гражданското общество
Гл. ас. д-р Виолета Петева 520

Сдруженията за защита на потребителите – взаимодействия и ползи
Гл. ас. д-р Миглена Душкова 528

Оценка на рентабилността в търговията
Гл. ас. д-р Николинка Игнатова 536

Организационно развитие чрез социално-отговорно поведение
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева 544

Липсата на контрол – предпоставка за фалит на търговска верига (по примера на „Пикадили“ ЕАД)
Д-р Цветан Димов 549

Възможности за оценяване ефективността на дистрибуционните канали
Докторант Велизар Йорданов 557

Тематично направление: Стопанска отчетност и финансиране в търговията

Направления формирования учетного обеспечения системы управления земельными ресурсами
Проф. Татьяна Остапчук, д.э.н. 565

Проблеми при счетоводното отчитане на ДДС при продажбата на стоки в условията на Covid 19
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова 570

Изследване влиянието от прилагането на МСФО 15 приходи от договори с клиенти върху дейността на търговските предприятия
Доц. д-р Иван Андреев 576

Структура на продажбите на дребно – състояние и тенденции
Доц. д-р Красимира Славева 582

Изисквания към документирането на търговските сделки
Доц. д-р Славена Стоянова 589

Приложни аспекти на финансовия контрол при стопанската отчетност
Гл. ас. д-р Надежда Цветкова 597

ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА ДДС ПРИ ПРОДАЖБАТА НА СТОКИ В УСЛОВИЯТА НА COVID 19

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
СА „Д. А. Ценов" – Свищов

Резюме: *В условията на глобалната пандемия COVID 19 е въведена намалена ставка на ДДС 9 %, която важи за определени сектори на икономиката. Валидна е до 31 декември 2021 г. Това води до промяна на счетоводната политика, свързана със счетоводното отчитане на ДДС.*

Ключови думи: *счетоводно отчитане на продажба на стоки; данък добавена стойност; COVID 19; данъчни документи*

JEL: *M41*

PROBLEMS IN THE ACCOUNTING OF VAT ON THE SALE OF GOODS UNDER THE CONDITIONS OF COVID 19

Assoc. Prof. Galia Ivanova-Kuzmanova, PhD
D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Abstract: *In the context of the global COVID 19 pandemic, a reduced VAT rate of 9% has been introduced, which applies to certain sectors of the economy. It is valid until December 31, 2021. This leads to a change in the accounting policy related to VAT accounting.*

Key words: *accounting for sales of goods; VAT; COVID 19; tax documents*

JEL: *M41*

Глобалната пандемия COVID 19 оказа влияние върху всички сектори на икономиката. Едни от най-засегнати сектори са общественото хранене, търговията на определени стоки и туризма. Затова да се увеличи ръста на продажбите са предприети мерки от държавата, свързани с за корекции на ДДС. Въведена е временна ставка ДДС ставка от 9%, която важи до 31 декември 2021 г. Тези промени оказват влияние върху организацията и технологията на счетоводното отчитане на ДДС върху продажбите и водят до промени в счетоводната политика. Затова обект на изследване в настоящата разработка са особеностите при счетоводното отчитане на продажбата на стоки, при които се прилага ставка на ДДС 9 % и ставка 20%. Причините затова са голямата номенклатура и масовия характер на продажбите на дребно. Съществуват трудности, свързани със счетоводното отчитане на стоките, а оттам и начисляването на ДДС.

В Закона за ДДС, чл. 66 ал 2 подробно са описани случаите на прилагате ставката на данъка е 9 на сто за настаняване в хотели, къмпинги, каравани, ваканционни селища, използване на спортни съоръжения, туристически услуги, организирани от туроператори включително и екскурзии. Пак в същия член от ЗДДС е записано:

„2. (в сила до 31.12.2021 г.) доставка на книги на физически носители или извършвана по електронен път или и двете (включително учебници, познавателни книжки и учебни комплекти, детски книги с илюстрации, за рисуване или оцветяване, печатни или ръкописни нотни издания), различни от публикации, които са изцяло или основно предназначени за реклама, и различни от публикации, които са изцяло или основно съставени от видеосъдържание или аудио-музикално съдържание;

3. (в сила до 31.12.2021 г., изм. - ДВ, бр. 71 от 2020 г., в сила от 01.08.2020 г. до 31.12.2021 г., доп. - ДВ, бр. 104 от 2020 г., в сила от 01.12.2020 г. до 31.12.2021 г. (*)) ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена или неприготвена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи; това не се прилага за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на спиртни напитки, включително в случаите по чл. 128;

4. (в сила до 31.12.2021 г.) храни, подходящи за бебета или за малки деца по приложение № 4;

5. (в сила до 31.12.2021 г.) бебешки пелени и подобни бебешки хигиенни артикули по приложение № 4.;“ (Закон за данък върху добавената стойност, 2021).

НАП публикува подробно становище, свързано с приложението на намалената ставка на данъка върху добавената стойност - девет процента съгласно разпоредбата на чл. 66, ал. 2 от Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) в сила от 01.07.2020 г.[1]. Това се отнася за:

- доставка на книги на физически носители или извършвана по електронен път. Важи за учебници, познавателни книжки и учебни комплекти, детски книги с илюстрации, книжки за рисуване или оцветяване, печатни или ръкописни нотни издания, книги, чието съдържание е изцяло или основно аудио съдържание;

- храни, подходящи за бебета или за малки деца като: адаптирани бебешки млека и прахообразни каши, хомогенизирани зеленчукови и плодови пюрета за бебета или за малки деца; смесени хомогенизирани пюрета от месо, риби, зеленчуци, плодове или ядки за бебета или за малки деца/;

[1] Вж.: Становище 20-00-100/29.06.2020 на ЦУ (Централното Управление) на НАП относно приложение на намалената ставка на данъка върху добавената стойност съгласно разпоредбата на член 66, ал. 2 от ЗДДС в сила от 01.07.2020 година. https://www.portalschetovodstvo.bg/stanovishte-za-prilojenie-na-namalenata-stavka-na-dds-ot-9-na-sto-za-dostavkata-na-knigi-saglasno-chl-66-al-2-t-2-ot-zdds-v-sila-ot-01072020-g-23544.htm

- бебешки пелени и подобни бебешки хигиенни артикули / бебешки мокри и кърпички, несесери, козметични комплекти и др./ ;

- ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи.

Например: при продажба на артикул с незначителна стойност, като допълнителен, но е комплектуван с основен артикул в комплект данъчната ставка е 9%. Например: продажба на учебник и химикалка в комплект данъчната ставка е 9%. Когато се продават отделно за продажбата на учебника се начислява 9% ДДС, а за химикалката – 20% ДДС.

Данъчната ставка остава 20 % за продажба на:

• книги с музикално и видео или аудио съдържание, периодичните издания /вестници, списания/;

• рекламни публикации, канцеларски материали: тетрадки с празни страници или с незначително съдържание, регистри, счетоводни книги, бележници с дати, училищни дневници, адресни книги, тефтери марки, картички и др.;

• „вендинг машини, продажба на стоки в каравани, фоайета на кина, павилиони/будки или други обекти на доставчици, предоставящи храна;

• гишета на ресторанти за консумация извън ресторанта;

• продажбата на стоки по време на пътуване в транспортни средства.

Съгласно постановките на ЗДДС данъчните документи са:

а/ фактура;

б/ известие към фактурата;

в/ протокол.

Всяко предприятие за продажбата на стоки издава фактура. Когато при продажбата на стоки да се прилага различна данъчна ставка от 20 %, и данъчна ставка от 9 % възникват различни възможности. За целта в предприятието е възможно:

а/ издаване на две отделни фактури:

- за доставка на стоки, за които се прилага ставка от 20 % ДДС;
- и за тези, за които се прилага 9 % ДДС ;

б/ издаване на една обща фактура. На отделни редове се вписват стоките, за които се прилага данъчна ставка 20 % и за тези стоки за които се прилага 9 %.

При извънредни обстоятелства като: кражба, загубване, повреждане или унищожаване на данъчен документ предприятието е задължено да уведоми писмено компетентната териториална дирекция на Националната агенция за приходите в рамките на 24 часа.

Във връзка с възникване на данъчното събитие, изискуемост на данъка, определянето на данъчна основа и начисляването на данъка за доставките, за които се прилага намалената ставка на данъка, както и установяване на облагаемия оборот се прилагат общите постановки на ЗДДС.

В търговските предприятия могат да се отрият следните счетоводни сметки:

Сметка 453 Разчети за ДДС се използва от данъчно регистрираните предприятия по ДДС. Сметката се използва за уреждане на взаимоотношенията с републиканския бюджет във връзка с ДДС. Към нея се обособяват следните подсметки:

сметка 4531 Начислен данък върху покупките

сметка 4532 Начислен данък върху продажбите

сметка 4538 Данък за възстановяване

сметка 4539 Данък за внасяне

Всяка една от сметките се използва при отчитане на конкретни стопански операции, свързани с начисляването и плащането на ДДС. Тези операции протичат в определена логическа последователност и зависимост.

За отчитането на стоките се използва сметка 304 Стоки е активна, балансова, синтетична инвентарна счетоводна сметка.

Сметка 309 Надценки и други корективи в цените на стоките. Към сметка 309 също се откриват две четирицифрени сметки:

сметка 3091 Надценки, включени в цените на стоките

сметка 3092 Начислен ДДС в цената на стоките

Тези сметки се кредитират при постъпване на стоките в търговската мрежа със сумата на надценката и на ДДС за продажбите, включени в цената на постъпилите стоки и продукти в търговските предприятия. Дебитират със сумата на надбавките/надценките и ДДС, отнасящи се за продадените и за изписаните стоки (продажба, брак, липса).

Необходимо е да формират:

Нетна продажна стойност = цената на придобиване + надценка

Брутна продажна стойност = нетната стойност + ДДС за продажба

Надценките са елемент на продажната цена на стоките в предприятията за търговия на дребно. Те осигуряват прихода, чрез който се покриват разходите за цялостната дейност на търговското предприятие.

Пример:

Продадени са чертожни инструменти 500 бр. х 2 лв. = 1000 лв. надценка 40% и ДДС 20 %. Издадена е фактура. Сумата е постъпила по разплащателната сметка .

- за издадената фактура:

Дебит с/ка 503 Разплащателна в левове - 1680 лв.

Кредит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки - 1400 лв.

Надценка:1000х40/100= 400

Кредит с/ка 4532 Начислен данък за продажбите - 280 лв.

1400х20/100=280 лв.

Съгласно постановките на ЗДДС размера на данъка се определя, като данъчната основа се умножи по ставката на данъка.

Нетна стойност: 1000+ 400=1400
Брутна стойност : 1400+280= 1680

- за изписване на стоките по пазарна цена :
Дебит с/ка702 Приходи от продажба на стоки - 1680 лв.
Кредит с/ка 304 Стоки – 1680 лв.

Съставя се сторнировъчно записване за надценката:
Дебит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки (400 лв.)
Кредит с/ка 3091 Надценки, включени в цената на стоките(400 лв.)

Съставя се сторнировъчно изписване за ДДС:
Дебит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки (280 лв.)
Кредит с/ка 3092 Начислен ДДС, в цената на стоките (280 лв.)

- За да се установи резултата от продажбата се приключва с/ка 702 Приходи от продажба на стоки:

Дебит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки - 400 лв.
Кредит с/ка 123 Печалби и загуби от текущата година – 400 лв.
Надценката е печалбата за предприятието.

Пример № 2:
Продадено е бебешко адаптирано мляко 200 бр. х 20 лв. = 4000 лв. надценка 30% и ДДС 9 %. Фактура. Сумата е постъпила по разплащателната сметка от клиента.

- за издадената фактура:
Дебит с/ка 411 Клиенти – 5 668 лв.
Кредит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки - 5 200 лв.
Кредит с/ка 4532 Начислен данък за продажбите – 468 лв.
5 200х9/100 = 468 лв.

-
Нетна стойност: 4000+ 1200=5200
Брутна стойност : 1400+280= 1680

- за изписване на стоките по продажна цена
Дебит с/ка702 Приходи от продажба на стоки - 5668
Кредит с/ка 304 Стоки – 5668 лв.

Съставя се сторнировъчно записване за надценката:
Дебит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки (1200 лв.)
Кредит с/ка 3091 Надценки, включени в цената на стоките(1200 лв.)

Съставя се сторнировъчно изписване за ДДС:
Дебит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки (468 лв.)
Кредит с/ка 3092 Начислен ДДС, в цената на стоките (468 лв.).

За установяване на резултата от сделката :
Дебит с/ка 702 Приходи от продажба на стоки - 1200 лв.
Кредит с/ка 123 Печалби и загуби от текущата година - 1200 лв.
Надценката е печалбата за предприятието.

- при извършване на разплащателната операция и получаване на сумата по разплащателната сметка:
Дебит с/ка 503 Разплащателна сметка в левове - 5 668 лв.
Креди с/ ка 411 Клиенти – 5 668 лв.

Диференцираната ставка на 9 % е част от антикризисните мерки предприети за стабилизиране на определени сектори на икономиката. В това отношение могат да се направят следните предложения:

а/ изменение в ЗДДС и запазване на данъчната ставка 9% по време на COVID 19, а не само до 31.12.2021 г.;

б/ разширяване на обсега на намалена ставка на данъка върху добавената стойност 9 % за доставка на медикаменти и лекарства и хранителни стоки от първа необходимост.

В заключение макар и с временен характер ставката от ДДС 9 % има положително влияние върху ръста на продажбите в общественото хранене, хотелиерството и търговията на книги, бебешки храни, доставката на услуги от спортни съоръжения. Счетоводното отчитане се осъществява, като се спазват постановките в Закона за счетоводството и приложимите в предприятието счетоводни стандарти. Правилното отчитане и документиране на продажбите на стоки и начисляване на ДДС са с изключително важно значение за данъчно регистрираните лица.

Литература

1. Закон за данък върху добавената стойност (2021).
2. Становище 20-00-100/29.06.2020 на ЦУ (Централното Управление) на НАП относно приложение на намалената ставка на данъка върху добавената стойност съгласно разпоредбата на член 66, ал. 2 от ЗДДС в сила от 01.07.2020 година